

En abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi – et bidrag til sosiologisk kunnskapsutvikling

An Abductive Approach to Institutional Ethnography – A Contribution to Sociological Knowledge Development

Ida Holth Mathiesen

Doktorgradsstipendiat, Institutt for sosialfag, Universitetet i Stavanger

ida.h.mathiesen@uis.no

Maria Gussgard Volckmar-Eeg

Forsker, Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning

mgv@fafo.no

Sammendrag

Utviklingen av institusjonell etnografi som forskningstradisjon har vært preget av et arbeid med å utvikle og klargjøre grenser for hva som er institusjonell etnografi, og hva som ikke er det. Dette grensarbeidet har bidratt til en innkapsling av institusjonell etnografi som en tilnærming som kun er for spesielt interesserte og innvidde. Dette bidrar igjen til å usynliggjøre nytteverdien av institusjonell etnografi i sosiologisk forskning og lukker også for teoretisk videreutvikling. Møtet med en formalistisk forståelse av institusjonell etnografi skaper to hovedutfordringer for sosiologer fra en nordisk, pragmatisk tradisjon: å forstå hva som skiller institusjonell etnografi fra «vanlig» problemorientert sosiologi og å ta i bruk oppskriftspregede beskrivelser av hva som er «riktig» måte å gjøre institusjonell etnografi på. I denne artikkelen tar vi utgangspunkt i vårt eget empiriske forskningsarbeid og bygger videre på en fremvoksende nordisk tradisjon innenfor institusjonell etnografi for å diskutere hvordan en abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi kan bidra i sosiologisk kunnskapsutvikling. I artikkelen bruker vi perspektiver fra institusjonell etnografi til å beskrive vårt arbeid med å forstå og ta i bruk institusjonell etnografi. Dette har vi gjort på to ulike måter: gjennom å bruke konsepter fra institusjonell etnografi som analytiske begreper og ved å bruke institusjonell etnografi som innledende analytisk tilnærming. Vi beskriver hvordan forskningens sosiale koordinering har virket inn i dette arbeidet og diskuterer hvordan en åpning av institusjonell etnografi gjennom en abduktiv tilnærming kan bidra til teoriutvikling på to nye og fruktbare måter: (1) aktiv bruk av institusjonell etnografi til å rekonstruere annen teori og (2) empiriske funn som virker som anomalier som kan bidra til videreutvikling av begreper innenfor institusjonell etnografi. På denne måten kan institusjonell etnografi styrkes som forskningstradisjon og aktivt bidra til sosiologisk kunnskaps- og teoriutvikling.

Nøkkelord

Institusjonell etnografi, nordisk sosiologi, abduksjon, bakkebyråkrati

Abstract

The development of institutional ethnography as a research tradition has been characterised by an effort to create and explicate boundaries for the kind of research that is institutional ethnography and the research that is not. This has resulted in institutional ethnography becoming its own niche within sociology, an approach only used by the «initiated few». This encapsulation of institutional ethnography contributes to both concealing the value of the approach and isolates it from theoretical development. The work of combining a Nordic, pragmatic sociological tradition with a formalistic understanding of institutional ethnography gives rise to, essentially, two challenges: to make sense of what separates institutional ethnography from «normal» problem-oriented sociology, and to make use of formalistic instructions for how to do institutional ethnography «the right way». In this paper, we depart from our own empirical research and add to the emerging practice of a Nordic institutional ethnography by discussing the possibilities of institutional ethnography in sociological knowledge development. We employ perspectives from institutional ethnography to describe our work of making sense of and making use of institutional ethnography in a Nordic context. We have done this work in two different ways: one of us uses concepts from institutional ethnography as sensitising concepts in the analysis, and the other employs institutional ethnography in the initial analytical work. We further describe how the social co-ordination of research influences this analytical work and discuss how using an abductive research strategy may contribute to opening up institutional ethnography to theory development in two new ways: (1) the active use of institutional ethnography to reconstruct other sociological theory, and (2) to have empirical findings serve as anomalies to concepts from institutional ethnography. The use of institutional ethnography as an abductive strategy may thus actively contribute to sociological knowledge and theory development.

Keywords

Institutional ethnography, Nordic sociology, abduction, street-level bureaucracy

Innledning

I sin antologi om institusjonell etnografi i Norden oppfordrer Lund og Nilsen (2020b, s. 5) til deltakelse i en diskusjon om hvordan institusjonell etnografi kan utvikles og brukes gjennom blant annet å betegne kontroverser og utfordringer. Denne artikkelen tar utgangspunkt i vårt arbeid med å ta i bruk institusjonell etnografi innenfor empirisk forskning på bakkebyråkratier. Institusjonell etnografi ble utviklet av den canadiske sosiologen Dorothy Smith (1987, 1990, 2005) som et redskap for utforskning og utfordring av hvordan *styring* har implikasjoner i folks dagligliv. Smith (2005, s. 2) fremholder at institusjonell etnografi er en *sosiologi*, ikke bare en metodologi og betegner det som et paradigmeskifte fra en forskning som starter i teorien, til en undersøkelsesmetode som starter i folks erfaringer. Institusjonell etnografi har blitt videreutviklet, særlig av amerikanske og canadiske sosiologer som for eksempel Smith og Turner (2014), Griffith og Smith (2014), Campbell og Gregor (2004), Rankin (2017a, 2017b) og DeVault og McCoy (2006). Denne litteraturen har fått en instruerende posisjon for hvordan man forstår, evaluerer og bruker institusjonell etnografi over hele verden (Lund & Nilsen, 2020b).

Arbeidet med å etablere institusjonell etnografi som forskningstradisjon kan minne om det som i profesjonsteorien kalles grensearbeid (*boundary work*) (Liljegren, 2012). Her skapes og vedlikeholdes grenser for å skille oss fra *dem* og holde andre ute fra områder en har definert som sitt territorium (Liljegren, 2012, s. 296). Luken (2021, s. 5–7) problematiserer grensene for når noe er institusjonell etnografi, ved å stille spørsmål ved om man fremdeles gjør institusjonell etnografi hvis man kombinerer det med annen sosiologisk teori eller andre forskningspraksiser. Slikt grensearbeid har bidratt til at institusjonell etnografi i manges øyne har blitt en egen nisje, som en tilnærming som kun er for spesielt interesserte, med det Smith (2006b, s. 1) beskriver som «a group of insiders who know how to talk and write it, and insist on a kind of orthodoxy in its practice». På samme måte beskriver Widerberg (2020, s. 33–34) hvordan institusjonell etnografi kan oppleves som vanskelig tilgjengelig og i liten dialog med annen sosiologi. Dette grensearbeidet har bidratt til en forståelse av institusjonell etnografi som et rammeverk tilsynelatende hermetisk lukket for teore-

tisk rekonstruksjon og videreutvikling (jf. Timmermans & Tavory, 2012; Vassenden, 2018). I denne artikkelen argumenterer vi for at dette grensearbeidet har blitt kontraproduktivt.

De senere årene har det vokst frem en nordisk tradisjon for å bruke institusjonell etnografi innenfor en problemorientert sosiologi (Lund & Nilsen, 2020b; Widerberg, 2015a). Når nordiske sosiologer skal ta i bruk institusjonell etnografi, er det imidlertid ikke bare en øvelse i å sette seg inn i en teoretisk og metodologisk tradisjon. Det blir også en øvelse i å oversette en formalistisk forståelse preget av formelle krav til hva institusjonell etnografi er, og hvordan den skal anvendes. Dette oversettelsesarbeidet skaper to hovedutfordringer: (1) å forstå hva som skiller institusjonell etnografi fra «vanlig» nordisk sosiologi og (2) å ta i bruk oppskriftspregede beskrivelser av hvordan institusjonell etnografi skal gjøres på «riktig» måte innenfor en pragmatisk tradisjon. Disse utfordringene blir aktualisert i møte med krav til internasjonal vitenskapelig formidling hvor nordiske sosiologer må inngå i dialog med en internasjonal forskningstradisjon og enkelte dogmatiske forståelser innenfor institusjonell etnografi. Flere nordiske forskere løser utfordringene de møter i denne oversettelsen, ved å si at de har vært *inspirert* av institusjonell etnografi i sine analyser (f.eks. Magnussen, 2015a; Volckmar-Eeg, 2020; Åsheim, 2018a; 2018b). Vi mener at dette bidrar til å underkommunisere verdien av institusjonell etnografi, noe som er uheldig for sosiologisk kunnskapsutvikling. Ved å bruke institusjonell etnografi til å utforske vårt eget *arbeid* med institusjonell etnografi i forskning på bakkebyråkrati og velferdsinstitusjoner, spør vi: *Hvordan kan en abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi bidra til nye innsikter i sosiologisk kunnskapsutvikling?*

Flere sosiologer har siden begynnelsen av 2000-tallet argumentert for bruk av abduksjon i sosiologien (Alvesson & Sköldbberg, 2018; Bertilsson, 2004; Swedberg, 2017; Tavory & Timmermans, 2014; Timmermans & Tavory, 2012; Vassenden, 2018). Abduksjon har røtter i pragmatismen (Peirce, 1934) og tar utgangspunkt i en åpenhet rundt hvilken teori som passer best til å belyse empirien vi har foran oss. En abduktiv tilnærming fordrer med andre ord at det er dialog mellom teori og empiri, hvor teorien bidrar til å forstå empirien, men også at empirien og analysene bidrar til å utvikle teorien. Abduksjon refererer til en kreativ slutningsprosess med mål om å produsere nye hypoteser og teorier basert på overraskende forskningsfunn (Timmermans & Tavory, 2012) eller det Vassenden (2018) omtaler som anomalier. Målet er at forskningen bidrar, ikke bare til ny kunnskap, men også til teoriutvikling (Swedberg, 2017). Vi argumenterer for at en abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi kan bidra til konstruktiv videreutvikling ved å løse opp i noen av utfordringene nordiske sosiologer kan oppleve i møte med institusjonell etnografi.

Artikkelen er strukturert på følgende måte: Vi beskriver først institusjonell etnografi som forskningsteoretisk rammeverk før vi plasserer den innenfor en nordisk sosiologisk tradisjon. Videre bruker vi institusjonell etnografi til å beskrive vårt eget *arbeid* med å ta i bruk tilnærmingen på to ulike måter: først gjennom bruk av konsepter fra institusjonell etnografi som analytiske begreper og deretter ved bruk av institusjonell etnografi som innledende analytisk perspektiv. Gjennom å anvende et institusjonelt etnografisk perspektiv på forskning som noe som er sosialt koordinert (Smith, 2005), drøfter vi til slutt utfordringene vi har hatt i vårt arbeid, og hvorvidt disse utfordringene kan løses gjennom en abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi.

Institusjonell etnografi som forskningsrammeverk

Smith (1990, 2005) utviklet institusjonell etnografi som et teoretisk og metodisk rammeverk med en målsetting om å utforske og utfordre hvordan *styring* har implikasjoner i folks dagligliv. Smith (2005, s. 2) argumenterer for at institusjonell etnografi ikke bare er en metodikk eller et teoretisk rammeverk, men en *sosiologi*, eller en ny måte å gjøre sosiologi på, der institusjonell etnografi forplikter forskeren til oppdagelse av hvordan våre erfaringer og virksomheter er sosialt koordinerte (Smith, 2006b). Widerberg (2015b) beskriver også hvordan bruk av institusjonell etnografi har både ontologiske, epistemologiske og metodologiske krav og implikasjoner.

Det ontologiske utgangspunktet i institusjonell etnografi er at mennesker grunnleggende forstås som sosiale vesener og det sosiale forstås som mennesker som koordinerer aktiviteter (Lund & Nilsen, 2020b, s. 3; Smith, 2006b). Ved å snakke om det sosiale som koordinering rettes blikket mot hva mennesker gjør, både gjennom handling og i form av tanker og følelser. Denne ontologien er sentral for forståelsen av institusjonell etnografi som en undersøkelset metode som ikke ender ved individuelle erfaringer, men heller ikke mister dem av syne (Lund & Nilsen, 2020b, s. 3). Mennesker er sosiale subjekter som aktivt samhandler med omverdenen, og kunnskap og forståelse av samfunnet er noe individene tilegner seg i den hverdagslige samhandlingen. Slik tar institusjonell etnografi utgangspunkt i mennesker og de aktiviteter og opplevelser de har i en bestemt hverdagspraksis eller virksomhet. Institusjonell etnografi kan med andre ord presenteres som empirisk forankret forskning som utforsker hvordan menneskers hverdagsliv er sosialt koordinert (DeVault & McCoy, 2006).

Smith (2006b, s. 2) beskriver hvordan man innenfor institusjonell etnografi er interessert i å få kunnskap om de sosiale relasjonene som utgjør den sosiale koordineringen. Epistemologisk er institusjonell etnografi rettet mot å undersøke de sosiale relasjonene mennesker inngår i, fra deres perspektiv. For å få kunnskap om dette, er forskerne interessert i folks *virksomhet*, eller *arbeid*, det vil si det folk *gjør* og mener å gjøre, som krever ressurser, tid og oppmerksomhet (Smith, 2005). Mennesker blir forstått som *kunnskapsbærere* (Smith, 2005, s. 9) om sin virksomhet, det vil si at mennesker har kunnskap om det arbeidet de gjør og hvordan og hvorfor de gjør det slik. Det er deres *virksomhetskunnskap* (Smith, 2005, s. 151), hva vi kan lære av mennesker om deres virksomhet, som er interessant. Søkelyset i forskningen blir da kunnskapen folk har om hvordan denne virksomheten gjøres, og hvordan deres virksomhet knytter seg til andre og til større institusjonelle strukturer gjennom *styringsrelasjoner* (DeVault & McCoy, 2006; Smith, 2005). Slike styringsrelasjoner materialiseres og virker ofte gjennom *tekst*. Tekst forstås bredt innenfor institusjonell etnografi og kan variere i form. Det sentrale er at tekst har en materiell form som er replikerbar og dermed har kapasitet til å bære en bestemt idé eller mening over tid og rom (Smith, 2006a). Slike tekster bærer i seg forståelser, og deres materialitet gjør at de kan replikeres og leses av ulike personer til ulik tid (Smith, 2005; Walby, 2013). Samtidig vektlegger Smith (2005) at aktører er aktive i fortolkningen og bruken av tekster i sitt arbeid, og at tekster må aktiveres av leseren gjennom en tekst-leser-konversasjon for å få en betydning (Campbell & Gregor, 2004; Smith, 2005). På denne måten fungerer slike tekster som en nøkkel til å forstå den sosiale koordineringen av folks virksomhet, kunnskap, erfaringer og arbeid.

Institusjonell etnografi er slik også et metodologisk rammeverk og har et stort antall nøkkelbegreper som brukes til å analysere og forstå den empirien man utforsker. Samtidig er det et viktig poeng i institusjonell etnografi at teoretiske begreper ikke skal styre forskningen, men at man som forsker skal basere forskningen på menneskelige erfaringer. Dette innebærer at nøkkelbegreper som «arbeid» og «styringsrelasjoner» er åpne og må fylles med empirisk innhold. DeVault og McCoy (2006) understreker at det ikke finnes en bestemt

måte å gjennomføre en undersøkelse på innenfor institusjonell etnografi, men at det snarere er et analytisk prosjekt som kan realiseres på forskjellige måter. De beskriver intervjuer innen institusjonell etnografi som åpne, og «IE-intervjuere er alltid orientert mot sekvenser av sammenkoblede aktiviteter» (DeVault & McCoy, 2006, s. 23; egen oversettelse). Det analytiske prosjektet i institusjonell etnografi er å utvikle en forståelse av hvordan tekster koordinerer aktiviteter over tid og rom og å trenge gjennom et institusjonalisert språk for menneskers arbeid.

Luken (2021, s. 6) fremholder at institusjonell etnografi ikke er et «fixed and finalized set of ideas and practices». DeVault (2021, s. 27) argumenterer også for at institusjonell etnografi bør fristilles fra oppskriftsbaserte fremgangsmåter. Likevel fremmer mye av den tidligere litteraturen en formalistisk og oppskriftspreget forståelse av hvordan folk forstår, evaluerer og bruker institusjonell etnografi (Lund & Nilsen, 2020b, s. 6). I den nye, internasjonale håndboken om institusjonell etnografi er det flere eksempler på forskere som kombinerer institusjonell etnografi med andre tilnæringer og perspektiver (Burch, 2021; Corman, 2021; de Montigny, 2021; Nichols & Ruglis, 2021). Rankin (2017a; 2017b) er en av dem som argumenterer for en svært dogmatisk forståelse preget av tydelige instruksjoner for hvordan man skal – og ikke skal – gjøre institusjonell etnografi. Vi mener at slike forståelser bidrar til å gjøre institusjonell etnografi til noe man må ta i bruk fullt, helt og riktig – eller ikke ta i bruk i det hele tatt. Det har kommet flere bøker som beskriver hvordan institusjonell etnografi kan gjøres (f.eks. Campbell & Gregor, 2004; Griffith & Smith, 2014; Smith, 2006c; Smith & Turner, 2014). Selv om dette kan forstås som forsøk på å konkretisere noe som for mange oppleves som en ganske abstrakt, lite selvforklarende og samtidig nesten *for* åpen metode, kan slike «oppskrifter» virke som instruerende styringstekster for hvordan man skal *gjøre* institusjonell etnografi. Når søkelyset blir rettet mot å gjøre institusjonell etnografi på «riktig» måte, mener vi at dette bidrar til å lukke tradisjonen for teoretisk videreutvikling. Med dette som utgangspunkt argumenterer vi for at en abduktiv tilnærming kan bidra til å understøtte institusjonell etnografi som et rammeverk mer åpent for egne motsetninger og tilgjengelig for en refleksiv utvikling (jf. Walby, 2007).

En nordisk tradisjon for institusjonell etnografi

I antologien «Institutional Ethnography in the Nordic Region» fremhever Lund og Nilsen (2020b, s. 14) hvordan institusjonell etnografi bygger på og kan bidra til en eksisterende nordisk sosiologisk forskningspraksis med empiriske studier av sosiale problemer. Nordisk forskning som har brukt institusjonell etnografi, har særlig undersøkt velferdsstatlige organisasjoner og institusjoner (f.eks. Liodden, 2015; Øversveen & Forseth, 2018; Åsheim, 2019) og hvordan disse virker styrende i folks hverdagsliv (f.eks. Magnussen, 2020), og gitt viktige innsikter i hvordan menneskers hverdagslivserfaringer påvirkes av velferdsstatlig styring (f.eks. Andresen, 2015; Breimo, 2012; Nilsen, 2017; Rua, 2012). I antologien til Widerberg (2015a) er det mange eksempler på hvordan nordiske forskere har tatt i bruk institusjonell etnografi, der de beskriver hvilke nye perspektiver institusjonell etnografi har bidratt med i deres studier (f.eks. Breimo, 2015; Liodden, 2015; Magnussen, 2015b; Rua, 2015). Forskere i Norden har i tillegg vist ulike måter å gjennomføre og kombinere institusjonell etnografi med andre metoder og teorier på (Nilsen & Lund, 2020, s. 216). Konturene av en (nordisk) pragmatisk institusjonell etnografi finnes med andre ord allerede.

DeVault (2021, s. 12) fremhever hvordan institusjonell etnografi har som mål å teoretisere over organiseringen av menneskers hverdagsliv mens de utfolder seg. Dette har paralleller til empirinær nordisk sosiologi. De senere årene har det vokst frem en litteratur som forsø-

ker seg på en teoretisk rekonstruksjon av institusjonell etnografi i en nordisk kontekst. Både antologien til Widerberg (2015a) og Lund og Nilsen (2020a) bidrar med flere eksempler på teoretisk rekonstruksjon av institusjonell etnografi i studier som kombinerer institusjonell etnografi med andre teoretiske perspektiver. Widerberg (2020) etterlyser en sterkere teoretisering av institusjonell etnografi og mener at institusjonell etnografi bør kobles til andre sosiologiske begreper og teorier for å utvikle kunnskap som ikke slutter i empiriske beskrivelser. I denne artikkelen bygger vi videre på slike diskusjoner av hvordan institusjonell etnografi kan og bør kombineres med andre teorier, samt at vi diskuterer potensialet som ligger i en abduktiv tilnærming til forskning med institusjonell etnografi.

Flere av de nordiske sosiologene fremholder som nevnt at de er *inspirert* av det analytiske rammeverket (f.eks. Magnussen, 2015a; Volckmar-Eeg, 2020; Åsheim, 2018a, 2018b), eller at de kun bruker deler av de analytiske konseptene (Lundberg, 2009) fra institusjonell etnografi. Dette kan peke mot en anerkjennelse av at en mer fullstendig anvendelse av det analytiske apparatet vil kunne frembringe en enda dypere kunnskap om det aktuelle fenomenet, men det kan også tyde på at det å ta i bruk institusjonell etnografi i nordisk sosiologi skaper utfordringer som ikke nødvendigvis er satt ord på, men som ligger latent i faktiske erfaringer (Smith, 1987, s. 91). Den nordiske sosiologien minner i utgangspunktet mye om institusjonell etnografi med sin empirinærhet og induktivitet (Lund & Nilsen, 2020b). Samtidig er den internasjonale forskningslitteraturen om og med institusjonell etnografi preget av beskrivelser av institusjonell etnografi som «noe annet» enn «vanlig» sosiologi. Fra vårt perspektiv skaper dette et kunstig skille mellom to tradisjoner som bygger på mange av de samme prinsippene. Vi mener dette bidrar til at det kan være ekstra krevende for *nordiske* sosiologer å få grep om og forstå hva institusjonell etnografi *er*, og hva som egentlig skiller institusjonell etnografi fra annen sosiologi. I tillegg kan det virke overveldende å sette seg inn i og ta i bruk institusjonell etnografi når det fremstår som at en må få en *fullkommen* forståelse av tradisjonen før en kan ta den i bruk. For nordiske sosiologer utgjør møtet mellom en pragmatisk tradisjon og formalistiske, oppskriftsbaserte beskrivelser en særlig utfordring. Selv om det, som vist over, allerede finnes konturer av en mer pragmatisk tilnærming til institusjonell etnografi, må nordiske sosiologer gjøre et oversettelsesarbeid når de skal forstå og ta i bruk institusjonell etnografi. Med utgangspunkt i vår egen forskning vil vi videre utforske dette arbeidet og hvilke muligheter og utfordringer det bringer med seg.

Det analytiske arbeidet med institusjonell etnografi

Institusjonell etnografi som analytisk rammeverk har bidratt med verdifulle innsikter i vår forskning ved å tilby analytiske begreper for å fortolke empirien, gjennom et perspektiv på nettopp relasjonene mellom det folk gjør og de «strukturene» de befinner seg innenfor. Samtidig har vi møtt utfordringer i arbeidet med å forstå og ta i bruk institusjonell etnografi. Volckmar-Eeg har særlig møtt utfordringer når det gjelder kravet om å benytte hele rammeverket og har brukt begreper fra institusjonell etnografi i analyser fordelt over flere vitenskapelige artikler. Mathiesen har hatt utfordringer knyttet til opplevelsen av institusjonell etnografi som en lukket tradisjon med strenge avgrensinger, hvor overveielser om hvorvidt egen forskning var *innenfor* eller *utenfor* institusjonell etnografi, ble sentralt i hennes vurdering av å ikke benytte begreper fra institusjonell etnografi i analysen. I det videre skal vi drøfte disse utfordringene samt hvordan og hvorfor vi valgte å løse disse på ulike måter.

Institusjonell etnografi som analytiske begreper

Volckmar-Eeg har arbeidet med et prosjekt der hun i hovedsak har brukt institusjonell etnografi som et analytisk rammeverk for å forstå spesifikke institusjonelle prosesser og pakke ut bakkebyråkratisk skjønnsutøvelse. Prosjektet tar utgangspunkt i ståstedet til NAV-veiledere i førstelinje og bruker deres erfaringer til å utforske den institusjonelle kategoriseringen av brukere med innvandrerbakgrunn. Volckmar-Eeg har valgt dette ståstedet som startsted fordi NAV-veilederne har en nøkkelposisjon når det gjelder oversettelsen av politikk til praksis (Lipsky, 1980/2010). Det er bakkebyråkratens handlinger som utgjør politikk i praksis. Samtidig er ikke disse handlingene løsrevet fra byråkratisk styring. Denne styringen skjer blant annet i form av tekstlig regulering gjennom lovverk, rutinebeskrivelser, skjemaer og sakspapirer (Lipsky, 1980/2010).

Institusjonell etnografi som en utforskende tilnærming har fungert som en drivkraft i prosjektet til Volckmar-Eeg. Møtet med institusjonell etnografi har likevel skapt noen utfordringer. I hovedsak handler dette om at resultatene fra prosjektet skal rapporteres gjennom vitenskapelige artikler. Institusjonell etnografi er, som vist over, et rammeverk med store ambisjoner. Volckmar-Eeg ønsket å kunne gå i dybden på kategorisering som resultat av bakkebyråkratisk skjønnsutøvelse, og dette fordret at hver artikkel tok for seg ulike deler av disse prosessene. Det analytiske begrepsapparatet har derfor fungert «sensitiverende» (Blumer, 1954), der begrepene har virket retningsgivende i dataproduksjon og -tolkning ved å belyse og fremheve bestemte aspekter ved bakkebyråkratisk virksomhet. Volckmar-Eeg har spesielt benyttet forståelsene av *arbeid* og *styringsrelasjoner* i to av sine artikler. Dette har gitt avgjørende innsikter i prosjektet.

Fremfor å starte med en forståelse av hvem innvandrerbrukerne er, har Volckmar-Eeg i en av sine artikler utforsket NAV-veiledernes skjønnsmessige plassering av en sak inn i en av flere byråkratisk definerte kategorier som en form for kategoriserings*arbeid* (Volckmar-Eeg, 2020). På den måten forstås disse kategoriene som noe som skapes gjennom menneskers handlinger (Smith, 2009). Slike kategoriseringsprosesser har tidligere blitt beskrevet som resultat av skjønnsmessige vurderinger, der søkelyset har vært på hvilke saker som havner i hvilke kategorier. På den måten blir denne formen for skjønnsutøvelse en teoretisk *svart boks*, som kun gir informasjon om input og output av slik kategorisering. Ved å se på slik kategorisering som en form for *arbeid* har søkelyset derimot blitt flyttet til å utforske kunnskapen, ferdighetene og erfaringene som inngår i NAV-veiledernes prosess med å kategorisere en sak, så vel som uenighetene og vanskelighetene NAV-veilederne opplever i dette arbeidet (Campbell & Gregor, 2004, s. 72). Konseptet *arbeid* refererer dermed ikke til en spesifikk arbeidsprosess eller oppgave, men retter analytisk oppmerksomhet mot hva folk gjør, og hvordan de gjør det. På den måten bidrar begrepene fra institusjonell etnografi til å synliggjøre noe som ellers kunne forblitt beskrevet som en lukket, skjønnsmessig vurdering.

En annen av artiklene fra prosjektet løfter blikket opp fra NAV-veiledernes umiddelbare handlinger til hvorfor de gjør det på den måten, gjennom et søkelys på *styringsrelasjonene* som utgjør NAV-veiledernes institusjonelle kontekst (Volckmar-Eeg & Vassenden, under arbeid). NAV-veiledernes arbeid gjøres innenfor et institusjonelt kompleks, der noen forståelser og kategorier er tilgjengelige for NAV-veilederne og andre ikke er det. Slike etablerte kategorier har dermed også en koordinerende funksjon som manifesterer seg i NAV-veiledernes arbeid som en styringsrelasjon (Smith, 1999). Slik styring preges av institusjonelle diskurser og blir ofte materialisert gjennom tekst (Smith, 2005). Volckmar-Eeg har derfor sett etter spor av slik styring i NAV-veiledernes arbeid ved å undersøke NAV-veiledernes referanser til for eksempel lovtekster, forskrifter, lokale rutinebeskrivelser og

grensesnitt mellom team og avdelinger, samt målstyringsverktøy. På den måten har institusjonell etnografi bidratt til å synliggjøre hvordan NAV-veiledernes kategoriseringsarbeid informeres av den institusjonelle konteksten de opererer innenfor (DeVault & McCoy, 2006; Lundberg & Sataøen, 2020).

Volckmar-Eegs bruk av analytiske begreper fra institusjonell etnografi har med andre ord gitt mulighet for noen oppdagelser og innsikter i bakkebyråkratisk skjønnsutøvelse på to måter. For det første har prosjektet bidratt til å rette søkelyset mot og pakke ut arbeidet som inngår i NAV-veiledernes skjønnsutøvelse og kategorisering av saker. For det andre ble arbeidet NAV-veilederne gjør, koblet til de større institusjonelle rammene de arbeider innenfor. På denne måten kobles NAV-veiledernes «mikrohandlinger» til «makrostrukturer». Dette bidrar til at utfallet av slike kategoriseringsprosesser, hvilke brukere som får tilgang til hvilke tjenester, i mindre grad blir forstått som resultatet av førstelinjeansattes forutinntatthet og heller som resultat av institusjonell koordinering. Samtidig vektlegger Smith (2005) at den institusjonelle styringen ikke er determinerende i den forstand at det er en kausal sammenheng mellom tekstlige beskrivelser og handling. Det er med andre ord også rom for motstand mot styring. Aktørene er aktive i fortolkningen og bruken av disse tekstene. På den måten bidrar institusjonell etnografi til at forskeren kan ha et blikk på «makrostrukturer» og «mikrohandlinger» samtidig. Gjennom en slik forståelse av styring og koordinering som noe relasjonelt, opprettholdes dermed aktørstatusen til NAV-veilederne, og Volckmar-Eeg kan samtidig ha et kritisk blikk til deres praksiser.

Denne oppdelte bruken av analytiske begreper fra institusjonell etnografi har skapt utfordringer i møte med internasjonale fagfeller. Fagfellene i tidsskriftene fungerer på mange måter som portvoktere i prosessen med å få publisert en artikkel, og deres tilbakemeldinger blir en form for styringstekst i arbeidet med vitenskapelig formidling som vi som forskere må forholde oss til. I Volckmar-Eegs tilfelle ble hun konfrontert med en forståelse av institusjonell etnografi som noe som utforsker en fullstendig handlingskjede som går fra hverdagsproblematikk til et større institusjonelt kompleks, og at det å påstå at en bruker institusjonell etnografi, er en overdrivelse dersom man kun referer til enkelte av Smiths begreper. I arbeidet med disse styringstekstene har Volckmar-Eeg fulgt andre nordiske studier ved å markere at hun hentet *inspirasjon fra* institusjonell etnografi, og at hun kun tok i bruk Smiths begrep om arbeid som et analytisk begrep. Institusjonell etnografi og det ontologiske søkelyset på hva mennesker gjør, og hvordan dette henger sammen med koordinerende mekanismer i form av tekstlige, institusjonelle og diskursive rammer, har imidlertid utviklet og formet prosjektet fra begynnelsen. Ved kun å skrive om bruken av Smiths arbeidsbegrep underkommuniseres dermed rollen til og verdien av det ontologiske og epistemologiske rammeverket institusjonell etnografi i prosjektet.

Institusjonell etnografi som innledende analytisk perspektiv

I sitt doktorgradsprosjekt har Mathiesen arbeidet med en artikkel (Mathiesen & Gunnarsdóttir, 2021) hvor institusjonell etnografi ble brukt for å stille spørsmål knyttet til datamaterialet i de innledende fasene av analysene. Mathiesen utforsket hvordan rådgivere i norsk skole tolket og forsto en politisk anbefaling om å dele utdannings- og yrkesrådgiving og sosialpedagogisk rådgiving mellom ulike personer i skolen. Mathiesen valgte likevel å ikke benytte institusjonell etnografi videre i artikkelen. Grunnen til dette handlet ikke om institusjonell etnografi i seg selv, men om opplevelsen av å møte et teoretisk og metodisk rammeverk som krevde at man omfavnet det fullt og helt. Kombinasjonen av å være i starten av et doktorgradsløp og å møte en formalistisk institusjonell etnografi førte til følgende to

utfordringer: 1) Datamaterialet var ikke samlet inn med institusjonell etnografi som metode og nådde dermed ikke opp til det formalistiske kravet om fullt og helt. 2) Datamaterialet utforsket ikke tilstrekkelig det som angikk styringsrelasjoner i rådgivernes arbeid. Individuelle verdier og holdninger fremsto som mer utslagsgivende enn styringsrelasjoner. På grunn av disse to utfordringene fremsto ikke institusjonell etnografi som et passende analytisk rammeverk i denne analysen. Det er ikke dermed sagt at individualisering ikke kan være et resultat av styringsrelasjoner; det kan det absolutt være: Gjennom institusjonell etnografi kan man belyse mønstrene knyttet til denne individualiseringen, hvordan et helhetlig elevsyn blir praktisert og arbeidet med, samt hvilke styringsrelasjoner som er involvert. Problemet lå heller i at datamaterialet ikke gikk nok i dybden på fenomenet og dermed ikke ville oppfylle vilkårene for å kunne kalles institusjonell etnografi. I tillegg var det behov for annen teori, som også fremsto som et «brudd» på renhetskravene.

Datainnsamlingen ble gjennomført uten institusjonell etnografi, og Mathiesen leste seg inn i institusjonell etnografi under analyseprosessen. Analysene startet ut fra rådgivernes ståsted. Institusjonell etnografis forståelse av mennesker som kunnskapsbærere i sin virksomhet var et viktig utgangspunkt. Spørsmålene knyttet til datamaterialet handlet om hvordan det rådgiverne gjorde, gjaldt større institusjonelle strukturer gjennom styringsrelasjoner. Dette har bidratt til at Mathiesen opplevde å ha sett sammenhenger i materialet som ellers kunne forblitt skjulte. Til tross for at alle rådgiverne opererer innenfor samme lover, forskrifter, ressursrammer og yrkesetikk, hadde de svært ulik praksis og forståelse. Institusjonell etnografi bidrog med et blikk som synliggjorde sammenhengene i ulikhetene.

Samtidig opplevde Mathiesen at det formalistiske kravet om å benytte rammeverket *fullt og helt*, fremsatt av blant andre Rankin (2017b, 2017a), ble problematisk. Mathiesen benyttet fokusgruppeintervjuer som metode for datainnsamling, uten noen spesiell orientering mot å komme i dybden på styringsrelasjoner, da dette først kom frem som et interessant analytisk spor etter at datainnsamlingen var fullført. I lys av dette gikk ikke datamaterialet like dypt inn i styringsrelasjoner som hva Mathiesen oppfattet at det var krav om i en institusjonell etnografi (se f.eks. Magnussen, 2015a, s. 74–76). Styring, både i form av tekst og i form av institusjonelle forståelser og diskurser (Nilsen, 2015), ble sentralt i arbeidet med datamaterialet. Analysene viste at to konsepter – helhetlig elevsyn og delt rådgivingstjeneste – hadde ulikt innhold for ulike personer. Mathiesen så derfor til begrepet *institusjonelle forståelser* (Smith, 2005; Widerberg, 2015b), som handler om styringens bilder av virksomheten og institusjonelle diskurser (Smith, 2005, s. 225). Et *helhetlig elevsyn* og *delt rådgivingstjeneste* er begreper som brukes i styringsdokumenter og er slik en kilde til styring – men samtidig la rådgiverne sin egen forståelse til grunn når de brukte begrepene. Rådgiverne benyttet det samme begrepet, *et helhetlig elevsyn*, men hvordan rådgiverne skal gjøre arbeidet sitt med utgangspunkt i et helhetlig elevsyn, var det ulike forståelser av. Forståelsen av et helhetlig elevsyn og hva rådgiverne mente var elevens beste, ble styrende for hvordan rådgiverne forholdt seg til delt rådgivingstjeneste. Som sådan kan dette fint belyses med begrepsapparatet fra institusjonell etnografi, men Mathiesen opplevde at datamaterialet ikke ga nok informasjon til en slik analyse, og at det var en risiko for å *presse* teorien for langt og ikke bruke begrepene på *riktig* måte, og at renhetskravet ikke tillot å kombinere institusjonell etnografi med annen teori. Mathiesen opplevde med andre ord en begrenset frihet og kreativitet ved å ta i bruk institusjonell etnografi sammen med en abduktiv tilnærming (Timmermans & Tavory, 2012), hvor et av målene er å finne den kombinasjonen av teori som best belyser dataene. Det er likevel ingen tvil om at institusjonell etnografi har hatt betydning for analysen av datamaterialet. De spørsmålene Mathiesen stilte knyttet til materialet, ble formet i en

institusjonell etnografisk tankegang som påvirket hvilke sammenhenger som ble avdekket. Den formalistiske forståelsen av institusjonell etnografi har ført til at dette analytiske bidraget har blitt usynliggjort.

En abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi

I våre forsøk på å ta i bruk institusjonell etnografi i empirisk forskning på bakkebyråkrater har vi både måttet gjøre et arbeid for å forstå rammeverket og ta det i bruk. Dette har skapt muligheter for nye innsikter, men det har også oppstått utfordringer i dette arbeidet. Vi mener at det er viktig nettopp å sette søkelys på disse utfordringene for å kunne videreutvikle institusjonell etnografi som forskningstradisjon. I det videre vil vi derfor diskutere disse utfordringene i lys av en institusjonelt etnografisk forståelse av forskning som sosialt koordinert (Smith, 2005) og drøfte hvorvidt disse utfordringene kan løses gjennom å forstå og anvende en abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi.

Den internasjonale litteraturen og metodebøkene i institusjonell etnografi har en egen fagsjargong med et språk som er veldig lite gjennomskiktig og selvforklarende. Det har derfor vokst frem en omfattende litteratur med oppskriftspregede instruksjoner for å forstå og ta i bruk institusjonell etnografi i empiriske studier. På tross av at Smith (2006a) vektlegger at det ikke er kun én måte å gjøre institusjonell etnografi på, bidrar disse styringstekstene til å skape en formalistisk instruks som oppleves institusjonelt fangende (*institutionally capturing*), og som gir lite rom for variasjon (Lund & Nilsen, 2020b, s. 6). Volckmar-Eegs arbeid med å ta i bruk institusjonell etnografi innebar å navigere mellom flere slike former for institusjonell styring. Dette gjaldt både ulike tekstlige beskrivelser av institusjonell etnografi som en spesiell form for *sosiologi* (Smith, 1999) med et stort og altomfattende rammeverk, samt ulike tekniske spesifikasjoner og krav til lengde og format på vitenskapelige artikler. For å kunne imøtekomme disse kravene, som aktualiseres gjennom fagfeller, har Volckmar-Eeg valgt å beskrive sin forskning som *inspirert av* institusjonell etnografi. Mathiesen opplevde at muligheten til å plassere og tolke teoretiske begreper i lys av det empiriske materialet var begrenset i møte med styringstekster i institusjonell etnografi. Her ble institusjonell etnografi beskrevet gjennom formelle krav til hva hun skulle lete etter, med en tilsynelatende deduktiv logikk (Swedberg, 2017), der fokuset for forskningen i verste fall kunne bli forskjøvet fra å utforske menneskelig praksis til å lete etter objektiverte begreper uten synlige subjekter.

Mye av litteraturen innenfor institusjonell etnografi er som sagt preget av å utøve et grensearbeid (Liljegren, 2012). Etableringen av institusjonell etnografi som forskningstradisjon innebærer et arbeid med å trekke opp grenser mellom hva som er innenfor og hva som er utenfor. Dette grensearbeidet har vært nyttig og viktig for å etablere institusjonell etnografi som tradisjon. Utfordringen, slik vi ser det, skapes når en – fremfor å inngå i faglige diskusjoner om hvordan institusjonell etnografi kan brukes til å utforske «how things actually work» (Smith, 2005, s. 222) – møtes av en litteratur og fagfeller med formalistiske krav til hva som er innenfor og utenfor, der alt som ikke er *ren* institusjonell etnografi, ender opp utenfor, *inspirert av* eller som en «hybrid approach» (DeVault, 2021). Å kalle seg inspirert av institusjonell etnografi er imidlertid ikke nødvendigvis en måte å sikre seg mot kritikk og dogmatiske fortolkninger på. Det kan også komme som et resultat av at institusjonell etnografi blir introdusert sent i forskningsprosessen, og at en derfor ikke har kunnet gjøre en *full* institusjonell etnografi (f.eks. Magnussen, 2015a). På den måten innebærer det en slags anerkjennelse av at en mer fullstendig bruk av rammeverket hadde produsert en dypere og mer detaljert kunnskap om det aktuelle fenomenet.

Smith (2006b) advarer selv mot en innkapsling av institusjonell etnografi, der en ortodoks og dogmatisk forståelse av institusjonell etnografi gjør seg gjeldende og voktes av en gruppe tilhørere. En dogmatisk forståelse bidrar til en innkapsling av institusjonell etnografi som lukker for mulighetene for teoretisk rekonstruksjon. Widerberg (2020) beskriver hvordan mangelen på dialog mellom institusjonell etnografi og annen sosiologi bidrar til å usynliggjøre det teoretiske potensialet i studier som benytter institusjonell etnografi. Vassenden (2018) fremhever at vi må unngå immunisering av teori, der en teori ikke kan være feil. Vassenden viser til at teories produktive kapasitet ligger i tilfeller der de på strålende vis tar feil, fremfor når de på kjedelig vis stemmer. Den formalistiske forståelsen av institusjonell etnografi virker å oppmuntre forskere til en deduktiv tilnærming, der man for eksempel leter etter styringstekster i dataene, fremfor å oppmuntre forskeren til å finne motsigelser og overraskelser. Hvis man går inn i analyser med en *favoritt-teori*, kan det kreative i forskningsprosessen fort forsvinne, og man risikerer å bare reprodusere kunnskap (Timmermans & Tavory, 2012).

Et alternativ kan være å anvende en abduktiv tilnærming til forskning med institusjonell etnografi, hvor teori og empiri er i dialog med hverandre, og overraskende funn kan bidra til en utvikling og rekonstruksjon av institusjonell etnografi. På den måten kan empiriske studier som bruker institusjonell etnografi, bidra til å initiere, reformulere og klargjøre teorien (Vassenden, 2018). Institusjonell etnografi og abduksjon har et felles kjerneelement i egenskap av å være opptatt av oppdagelse. En abduktiv tilnærming forutsetter en kreativ prosess med fortløpende fortolkning av empiri og teori i lys av hverandre (Alvesson & Skoldberg, 2018; Swedberg, 2017). Ved å tilnærme seg institusjonell etnografi gjennom abduksjon vil man måtte forkaste en formalistisk og dogmatisk forståelse av institusjonell etnografi og dermed åpne opp for nye forståelser og bruk av rammeverket, kanskje også i kombinasjon med andre teorier. Vi mener dette kan bidra til teoriutvikling på produktive måter og samtidig åpne opp institusjonell etnografi for dialog med mer pragmatiske sosiologiske tradisjoner.

En form for abduktiv tilnærming til institusjonell etnografi er å bruke annen teori til å komplementere en *ren* institusjonell etnografisk fremgangsmåte. Dette ligner måten en del nordiske forskere har gjort det på (se eksempler i Widerberg, 2015a og Lund & Nilsen, 2020a), noe som bidrar til en videreutvikling der en åpner opp institusjonell etnografi som forskningstradisjon (DeVault, 2021; Lund & Nilsen, 2020a; Widerberg, 2015a, 2020). Samtidig er beskrivelsen av denne tradisjonen, som en «hybrid approach» (DeVault, 2021), med på å skape et skille mellom en slik tilnærming og *ren* institusjonell etnografi, og er dermed et bidrag til en parallellutvikling av to tradisjoner. Widerberg (2020) argumenterer mot en slik todeling ved å hevde at studier som kobler institusjonell etnografi med annen teori, fremdeles oppfyller kravene til å *være* institusjonell etnografi. Hun beskriver videre hvordan institusjonell etnografi både kan og må kobles til generell sosiologisk teori – «because IE studies otherwise gets boring!» (Widerberg, 2020, s. 33).

Vi vil argumentere for to andre former for abduktive tilnærminger til institusjonell etnografi med utgangspunkt i våre egne erfaringer. For det første kan institusjonell etnografi brukes til å rekonstruere eller videreutvikle annen teori, slik for eksempel Volckmar-Eeg forsøkte når det gjaldt bakkebyråkratisk skjønnsutøvelse. Gjennom en abduktiv tilnærming til skjønnsutøvelse har Volckmar-Eeg forsøkt å pakke ut bakkebyråkratisk skjønnsutøvelse som et *arbeid*. Dermed har institusjonell etnografi informert en teoretisk videreutvikling av «skjønnsmessig kategorisering» av saker ved å beskrive hvordan dette tar form som et kategoriserings*arbeid*. Fremfor å utvide institusjonell etnografi med andre sosiologiske teorier, benytter man i en slik abduktiv tilnærming innsikter man får gjennom å benytte (deler av)

det analytiske apparatet fra institusjonell etnografi, til teoretisk videreutvikling av mer generelle begreper. Samtidig vil en fastholdelse av dette som kun *inspirert av* institusjonell etnografi undergrave det teoretiske potensialet som ligger i en slik tilnærming. For det andre kan empiriske funn fungere som anomalier som bidrar til utvikling av institusjonell etnografi. Det kan for eksempel bety at overraskende funn, slik Mathiesen opplevde i utforskningen av *delt rådgivingstjeneste*, kan gå i dialog med teorien på en ny måte og slik videreutvikle vår forståelse av begreper i institusjonell etnografi. Institusjonelle diskurser (Nilsen, 2021; Smith, 2005) omhandler en felles, styrende forståelse for lokal praksis og brukes ofte om forståelser som må fylles med empiriske beskrivelser av praksis, noe som var et aktuelt begrep i studien av delt rådgivingstjeneste. Analysene av Mathiesens materiale viste i liten grad at det var en *felles* styrende forståelse. Det var heller snakk om flere forståelser. Dette funnet kunne vært brukt som en anomali til institusjonelle diskurser, og det kunne bidratt til å utvikle begrepet til å omfatte mulighetene for at en yrkesgruppe kan ha forskjellige forståelser av det samme fenomenet (f.eks. delt rådgivingstjeneste), avhengig av lokal kontekst og organisering. Opplevelsen av institusjonell etnografi som lukket, førte til at dette funnet ikke ble utforsket videre med institusjonell etnografi.

Samtidig advarer vi mot en form for «utvanning» (Vassenden, 2018) av institusjonell etnografi i form av en «anything goes»-posisjon. Forskningen må også være metodologisk robust (Tummons, 2017, s. 154), og det må være en ontologisk og epistemologisk konsistens (DeVault, 2021, s. 28). Det er heller ikke et mål i seg selv at all forskning skal være institusjonell etnografi – analysene blir ikke bedre kun av den grunn. Vårt poeng er heller at både institusjonell etnografi, annen sosiologisk teori og empirisk forskning kan tjene på og videreutvikles gjennom å være i dialog (Widerberg, 2020), heller enn å bedrive grensearbeid. Dette vil også kunne gjøre det tydeligere hva institusjonell etnografi kan bidra med i forhold til annen sosiologi. I tillegg er institusjonell etnografi nå så etablert at vi kan åpne opp og diskutere hvilket potensial for teoriutvikling som ligger i rammeverket. Smiths mange arbeider viser hennes forpliktelse til å arbeide sammen med andre for å videreutvikle institusjonell etnografi (DeVault, 2021). Vi mener at institusjonell etnografi må være åpen for sine egne motsetninger (jf. Walby, 2007) og ikke trekke seg inn i seg selv (Tummons, 2017), for å være en progressiv kraft i utviklingen av sosiologien. Inspirert av den pragmatiske tradisjonen innenfor en nordisk sosiologi (Lund & Nilsen, 2020b), argumenterer vi derfor for mer faglig diskusjon rettet mot analytisk nytte og vitenskapelige bidrag, fremfor å innkapsle institusjonell etnografi som noe *egget* med strenge instruksjoner for gjennomføring og forståelse. Dermed kan institusjonell etnografi styrkes som forskningstradisjon og, gjennom en abduktiv tilnærming, aktivt bidra til sosiologisk kunnskaps- og teoriutvikling.

Om artikkelen

Vi vil gjerne takke redaktørene for temanummeret, Ann Christin Nilsen og May-Linda Magnussen, for gode og konstruktive tilbakemeldinger i prosessen. Vi vil også takke Anders Vassenden for gjennomlesing og verdifulle kommentarer som har brakt arbeidet videre.

Referanser

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2018). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research* (3. utg.). SAGE Publications.
- Andresen, S. E. (2015). *Fengsel i frihet. En institusjonell etnografi om fengselskoner* [Masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- Bertilsson, T. M. (2004). The Elementary Forms of Pragmatism: On Different Types of Abduction. *European Journal of Social Theory*, 7(3), 371–389. <https://doi.org/10.1177/1368431004044199>
- Blumer, H. (1954). What is wrong with social theory? *American sociological review*, 19(1), 3–10.
- Breimo, J. P. (2012). «Bundet av bistand». *En institusjonell etnografi om organisering av rehabiliteringsprosesser* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Nordland.
- Breimo, J. P. (2015). Rehabilitering. Samordningsproblematikk sett fra et ståsted. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten* (s. 79–100). Cappelen Damm Akademisk.
- Burch, K. (2021). Attending to Messy Troubles of the Anthropocene with Institutional Ethnography and Material Semiotics: The Case for Vital Institutional Ethnography. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography* (s. 483–504). Palgrave Macmillan.
- Campbell, M. & Gregor, F. (2004). *Mapping social relations: A primer in doing institutional ethnography*. University of Toronto Press.
- Corman, M. K. (2021). Using Composites to Craft Institutional Ethnographic Accounts. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography* (s. 465–482). Palgrave Macmillan.
- de Montigny, G. (2021). Institutional Ethnography for Social Work. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography* (s. 505–526). Palgrave Macmillan.
- DeVault, M. L. (2021). Elements of an Expansive Institutional Ethnography: A Conceptual History of Its North American Origins. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography*. Palgrave Macmillan.
- DeVault, M. L. & McCoy, L. (2006). Institutional Ethnography: Using Interviews to Investigate Ruling Relations. I D. E. Smith (Red.), *Institutional Ethnography as Practice* (s. 15–44). Rowman & Littlefield publishers.
- Griffith, A. I. & Smith, D. E. (2014). *Under new public management: Institutional ethnographies of changing front-line work*. University of Toronto Press.
- Liljegren, A. (2012). Pragmatic professionalism: Micro-level discourse in social work. *European Journal of Social Work*, 15(3), 295–312. <https://doi.org/10.1080/13691457.2010.543888>
- Liudden, T. M. (2015). Asylpolitikk. Usikkerhet og tvil i asylavgjørelser. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten. En invitasjon til institusjonell etnografi* (s. 191–219). Cappelen Damm Akademisk.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service* (30th anniversary expanded edition). Russell Sage Foundation. (Opprinnelig utgitt 1980).
- Luken, P. C. (2021). Institutional Ethnography: Sociology for Today. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography* (s. 1–10). Palgrave Macmillan.
- Lund, R. W. B. & Nilsen, A. C. E. (2020a). *Institutional Ethnography in the Nordic Region*. Routledge.
- Lund, R. W. B. & Nilsen, A. C. E. (2020b). Introduction. Conditions for doing institutional ethnography in the Nordics. I R. W. B. Lund & A. C. E. Nilsen (Red.), *Institutional Ethnography in the Nordic Region* (s. 3–20). Routledge.
- Lundberg, K. G. (2009). *Uforutsigbare relasjoner. Brukererfaringer, NAV-reformen og levd liv* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Bergen.
- Lundberg, K. G. & Sataøen, H. L. (2020). From translation of ideas to translocal relations. Shifting heuristics from Scandinavian Neo-Institutional Theory to Institutional Ethnography. I R. W. B. Lund & A. C. E. Nilsen (Red.), *Institutional ethnography in the Nordic region* (s. 39–50). Routledge.

- Magnussen, M.-L. (2015a). *Familieforsørgelse i menns hverdag* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Magnussen, M.-L. (2015b). Familieforsørgelse. Å utforske menns forsørgerarbeid. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten* (s. 52–78). Cappelen Damm Akademisk.
- Magnussen, M.-L. (2020). «Jeg er klar til å bidra»: Utforskning og utfordring av bakkebyråkraters kategorisering av flyktninger som prøver å komme i jobb i dagens Norge. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 23(1), 63–75. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2020-01-05>
- Mathiesen, I. H., & Gunnarsdóttir, H. M. (2021). Separate counselling services in Norwegian upper secondary schools. A possibility for a collective holistic approach? *International Journal for Educational and Vocational Guidance*. <https://doi.org/10.1007/s10775-021-09494-z>
- McCoy, L. (2006). Keeping the Institution in View: Working with Interview Accounts of Everyday Experience. I D. E. Smith (Red.), *Institutional Ethnography as Practice* (s. 109–126). Rowman & Littlefield Publishers.
- Nichols, N. & Ruglis, J. (2021). Institutional Ethnography and Youth Participatory Action Research: A Praxis Approach. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography* (s. 527–550). Palgrave Macmillan.
- Nilsen, A. C. E. (2015). Barneomsorg. På jakt etter styringsrelasjoner ved «tidlig innsats» i barnehagen. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten. En invitasjon til institusjonell etnografi*. Cappelen Damm Akademisk.
- Nilsen, A. C. E. (2017). *Bekymringsbarn blir til. En institusjonell etnografi av tidlig innsats som styringsrasjonal i barnehagen* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Agder
- Nilsen, A. C. E. (2021). Professional Talk: Unpacking Professional Language. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave Handbook of Institutional Ethnography* (s. 259–374). Palgrave Macmillan.
- Nilsen, A. C. E. & Lund, R. W. B. (2020). Wrapping it all up. Future prospects of IE in the Nordics. I *Institutional Ethnography in the Nordic Region* (s. 214–216). Routledge Taylor & Francis Group.
- Peirce, C. (1934). *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Belknap Press.
- Rankin, J. (2017a). Conducting analysis in institutional ethnography: Analytical work prior to commencing data collection. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), <https://doi.org/10.1177/1609406917734484>
- Rankin, J. (2017b). Conducting analysis in institutional ethnography: Guidance and cautions. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1). <https://doi.org/10.1177/1609406917734472>
- Rua, M. (2012). Erfaringer fra en fengselsstudie – institusjonell etnografi i praksis. *Sosiologisk Årbok*, 1, 21.
- Rua, M. (2015). Fengselsisolasjon. Forskning og formidling i et minefelt. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten* (s. 220–250). Cappelen Damm Akademisk.
- Smith, D. E. (1987). *The Everyday World as Problematic. A Feminist Sociology*. Open University Press/Milton Keynes.
- Smith, D. E. (1990). *Texts, Facts, Femininity: Exploring the Relations of Ruling*. Routledge.
- Smith, D. E. (1999). From Women's Standpoint to a Sociology for People. I J. L. Abu-Lughood (Red.), *Sociology for the Twenty-first Century: Continuities and Cutting Edges* (s. 65–82). University of Chicago Press.
- Smith, D. E. (2005). *Institutional ethnography: A sociology for people*. AltaMira Press.
- Smith, D. E. (2006a). Incorporating Texts into Ethnographic Practice. I D. E. Smith (Red.), *Institutional ethnography as practice* (s. 65–88). Rowman & Littlefield Publishers.
- Smith, D. E. (2006b). Introduction. I D. E. Smith (Red.), *Institutional Ethnography as Practice*. Rowman & Littlefield publishers.

- Smith, D. E. (2006c). *Institutional ethnography as practice*. Rowman & Littlefield.
- Smith, D. E. (2009). Categories Are Not Enough. *Gender & Society*, 23(1), 76–80. <https://doi.org/10.1177/0891243208327081>
- Smith, D. E. & Turner, S. M. (2014). *Incorporating texts into institutional ethnographies*. University of Toronto Press.
- Swedberg, R. (2017). Theorizing in Sociological Research: A New Perspective, a New Departure? *Annual Review of Sociology*, 43(1), 189–206. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-060116-053604>
- Tavory, I. & Timmermans, S. (2014). *Abductive analysis: Theorizing qualitative research*. The University of Chicago Press.
- Timmermans, S. & Tavory, I. (2012). Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory*, 30(3), 167–186. <https://doi.org/10.1177/0735275112457914>
- Tummons, J. (2017). Institutional Ethnography, Theory, Methodology, and Research: Some Concerns and Some Comments. I J. Reid & L. Russell (Red.), *Perspectives on and from Institutional Ethnography* (s. 147–162). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S1042-319220170000015003>
- Vassenden, A. (2018). Produktive anomalier. Teoriutvikling i empirisk sosiologi. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(2), 145–163. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-02-03>
- Volckmar-Eeg, M. G. (2020). «I don't know what to do—Could it be cultural?» The operationalization of cultural sensitivity among street-level workers in the Norwegian Labour and Welfare Administration. *Social Policy & Administration*, 55(1), 97–112. <https://doi.org/10.1111/spol.12615>
- Volckmar-Eeg, M. G. & Vassenden, A. (under arbeid). Kasteball eller flipperspill? Institusjonell kategorisering av språk som problem hos innvandrere i NAV.
- Walby, K. (2007). On the Social Relations of Research: A Critical Assessment of Institutional Ethnography. *Qualitative Inquiry*, 13(7), 1008–1030. <https://doi.org/10.1177/1077800407305809>
- Walby, K. (2013). Institutional ethnography and data analysis: Making sense of data dialogues. *International Journal of Social Research Methodology*, 16(2), 141–154. <https://doi.org/10.1080/13645579.2012.661207>
- Widerberg, K. (Red.). (2015a). *I hjertet av velferdsstaten: En invitasjon til institusjonell etnografi*. Cappelen Damm Akademisk.
- Widerberg, K. (2015b). En invitasjon til institusjonell etnografi. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten: En invitasjon til institusjonell etnografi* (s. 13–31). Cappelen Damm Akademisk.
- Widerberg, K. (2020). In the name of the welfare state. Investigating ruling relations in a Nordic context. I R. W. B. Lund & A. C. E. Nilsen (Red.), *Institutional Ethnography in the Nordic Region* (s. 21–36). Routledge.
- Øversveen, E. & Forseth, U. (2018). Fremmed i NAV: Arbeidslinja i praksis. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(4), 5–24. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-04-01>
- Åsheim, H. (2018a). Aktivitetsplan som styringsverktøy. Søkelys på arbeidslivet, 35(4), 242–258. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2018-04-01>
- Åsheim, H. (2018b). Den institusjonelle utholdenheten. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(3), 257–270. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-03-05>
- Åsheim, H. (2019). «Du vil ha behov for ytterligere arbeidstrening». En studie av begrunnelser i arbeidsavklaringsprosess. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(4), 238–253. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-04-01>